

Yaptığı sistemli çalışmalar sayesinde Avrupa’da birçok üniversitenin bilim kurullarına üye seçilen ilk Türk bilgini oldu. Türk medeniyeti ve kültür tarihi, Türk edebiyatı tarihi, edebî eleştirisi, Türk dili, İslam dini, Türk sanat musikisi gibi alanlardaki geniş çalışmalarını çeşitli kitap, dergi ve ansiklopedilerde derledi. Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Türk Edebiyatı Tarihi I-II, Divan Edebiyatı Antolojisi, Türk Saz Şairleri, Edebiyat Araştırmaları eserlerinden bazılarıdır.

1. Yukarıdaki paragrafta tanıtılan Türk dili tarihçisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mehmet Fuat Köprülü
- B) Mehmet Kaplan
- C) İnci Enginün
- D) Berna Moran
- E) Ahmet Caferoğlu

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde "ki" yanlıs yazılmıştır?

- A) Zeeland ki gelişmiş bir sanayiye sahiptir, o yüzden orada yaşıyoruz.
- B) Bazı ülkelerinki hiçbir zaman bilinemez.
- C) Avustralya kıtasındaki Yeni Zelanda, gelişmiş ülkeler sınıfındadır.
- D) Ülkemizdeki Yeni Zelandalı sayısı oldukça azdır.
- E) Anladımki Yeni Zelanda ilgi çekici bir ülke.

Sözlü edebiyat ürünleri arasında destanlar, savlar, sagular, koşuklar yer alır. Bunlar; günlük yaşantıdan izler taşıyan, halkın konuştuğu dille söylenen ürünlerdir. “Şaman, kam, baksı, ozan” gibi adlar verilen kişilerce “-----” adı verilen enstrüman eşliğinde söylenmiştir.

3. Yukarıdaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kopuz
- B) Bağlama
- C) Keman
- D) Çalgı
- E) Saz

yagız yir yıpar toldı kafur kitip
bezenmek tiler dünya körkin itip

irinçig kışığ sürdi yazkı esin
yaruk yaz yana kurdı devlet yasın

4. Yukarıdaki şiirin dil ve anlatım özellikleri dikkate alındığında hangi döneme ait olduğu söylenebilir?

- A) Eski Türkçe
- B) Harezmi Türkçesi
- C) Osmanlı Türkçesi
- D) Yeni Türkçe
- E) Türkiye Türkçesi

----- Dönemi’ne ait elde oldukça fazla malzeme bulunmaktadır. Bu metinlerin çoğu, Mani ve Buda dinlerinin etkisiyle yazılmış metinlerdir. Altun Yaruk, Sekiz Yükme, İrk Bitig bu dönem eserlerindedir.

5. Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Göktürk
- B) Uygur
- C) Harezmi
- D) Osmanlı
- E) Kıpçak

Avcıyken av olacağını hesaplayamayan Rasim, yaptığı plan işe yarayınca da Herdemet’le görüşmeye başlar. Bu görüşmelerde ilk başlarda her şey yolundadır. Ancak Herdemet’in kıskançlık krizleri ortaya çıkınca ilişkinin seyri değişir. Tüm bu olaylara Rasim’in babasının hastalığı da eklenince kötü günler başlamış olur. Rasim, babasının yoğun bakıma kaldırıldığını öğrenince apar topar memleketine geçer ve hastalığın kötü seyrine tanık olur.

6. Yukarıdaki metinde ön plana çıkan anlatım tekniği/düşünceyi geliştirme yolu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme
- B) Tartışma
- C) Öyküleme
- D) Sayısal verilerden yararlanma
- E) Tanık gösterme

7. İslamiyet öncesi Türk edebiyatıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Sözlü ve yazılı edebiyat olmak üzere ikiye ayrılır. Sözlü edebiyat ürünleri arasında destanlar, savlar, sagular, koşuklar yer alır.
- B) Eserler “şaman, kam, baksı, ozan” gibi adlar verilen kişilerce “kopuz” eşliğinde söylenmiştir. Dörtlükler ve hece ölçüsüyle söylenen bu ürünlerde kahramanlık, doğa, ölüm gibi konular işlenmiştir.
- C) İslamiyet öncesinde Yazılı Edebiyat Dönemi Kök Türk ve Uygur metinleri oluşturmaktadır. Dönemin ilk ürünleri VIII. yüzyılda Kök Türk Devleti'nin tarihî ve edebî varlığını belgeleyen Kök Türk Yazıtları'dır. Kök Türk Yazıtları, yalnızca Türk varlığını kanıtlayan ilk yazılı belgeler olmakla kalmayıp aynı zamanda Türkçenin VIII. yüzyılda edebî bir dil olarak geliştiğini, yüksek bir anlatım gücü kazandığını da gösteren belgelerdir.
- D) Türk edebiyatının İslamiyet'in Kabulünden Önceki Yazılı Dönem'in ikinci yarısı Uygur Dönemi'dir.
- E) İslamiyet öncesinde koşma, varsağı gibi türler vardır.

8. Dede Korkut Hikâyeleri ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) İçinde yeni bulunan hikâye ile birlikte bir ön sözle on üç hikâye vardır.
- B) Dede Korkut, hikâyelerin yazarıdır.
- C) Eser Akkoyunluların egemen olduğu Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde XIV. yüzyıl sonlarında veya XV. yüzyıl başlarında halk ağzından derlenerek yazıya geçirilmiştir. Hikâyelerde Müslüman Oğuzların, komşuları olan Rum, Ermeni ve Gürcü devlet veya beyliklerle yaptıkları savaşlar; bazılarında kendi iç mücadeleleri; bazılarında da tabiatüstü varlıklara karşı giriştikleri mücadeleler anlatılmıştır.
- D) Dede Korkut Hikâyeleri'nde olaylar ve tasvirler nesirle; karşılıklı konuşmalar, duygu ve düşünceler nazımla dile getirilir. Eser, Arapça ve Farsçada geçen dinî kavramlar dışında Türkçenin seçkin örnekleri arasında yerini alır. Eserde cümle içi kafiyeler, cümle sonlarındaki seciler, deyimler dikkati çeker.
- E) Oğuz Türkçesiyle söylenen Dede Korkut Hikâyeleri'nin; Dresden, Vatikan ve Günbed olmak üzere üç yazma nüshası vardır.

“Âşıkane gazel” türünün edebiyatımızda en tanınmış ismidir. Türkçe Divan, Farsça Divan, Arapça Şiirler, Leyla vü Mecnun (mesnevi), Beng ü Bâde (mesnevi), Saki-name (mesnevi), Hadikatü's-Süeda (mensur), Rind ü Zahid (mensur), Türkçe Mektuplar (mensur) eserlerinden bazılarıdır. Türkçe Mektuplar'ın içinde yer alan Şikayetname, Türk edebiyatında mektup türünün bilinen ilk örneği olması yönüyle önemlidir.

9. Yukarıdaki özellikleri verilen şair kimdir?

- A) Baki
B) Nabi
C) Fuzuli
D) Şeyh Galip
E) Dehhanî

(I) Öykülerin her biri çocuk dünyasının rengini ve heyecanını kapsamaktadır. (II) Hüseyin Özübek çocukların dünyasına girmeyi başarmıştır. (III) Hedef kitle olarak ne kadar çocuklara hitap etse de her yaş seviyesindeki bireyin iç dünyasındaki çocuk tarafını da aydınlatma taraftarıdır. (IV) Yazar, okurun seviyesi ile sınırlı kalmamış; seviyesini ve sınırlarını aşmasına yardımcı olmuştur. (V) Çocuğun hayal gücünü geliştirici nitelikte olaylara değinmiş ve hayal gücüne farklı dokunuşlarla bunu başarmıştır.

10. Yukarıdaki numaralandırılmış cümlelerden hangisinde zarf-fiil kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Hayyam, Doğu'da yüzyıllar boyu sıradanlık içinde kalmışken ve tutucu davranışlar yüzünden göz ardı edilmişken, eserlerinin on dokuzuncu yüzyılın ortalarında İngiliz şair Edward Fitz Gerald tarafından İngilizceye çevrilmesiyle, dünya çapında bir üne kavuşmuştur.

11. Yukarıdaki parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Zarf-fiil
B) İsim-fiil
C) Sıfat-fiil
D) İyelik eki
E) Özel isim

İfadenin uzun ve sanatkârane oluşu itibariyle yine Fars edebiyatından etkilenseler de kendisine özgü bir anlatım geliştirmeyi başarmıştır() Bu konuda Gölpınarlı şöyle demektedir: “Naili de bütün divan şairleri gibi kendisinden önce gelip geçen şairlerden ve kendisiyle çağdaş olan bu şairlerin şiirlerinden ilham almış, aynı estetik ve aynı teknik dâhilinde aynı mazmunları kullanarak hüner göstermeye çalışmıştır ve gerçekten de bu ayniyetçi edebiyatta orijinalite göstermek pek güç olduğu hâlde bunu, ()Divan() adlı eseriyle mümkün olduğu kadar başarabilmiştir.”

12. Paragraftaki boşluklara sırasıyla hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (.)(")(")
- B) (.)(-)(-)
- C) (.)(")(")
- D) (")(")(")
- E) (")(")(.)

Doğayla bütünleşmek() onun umudunu yeşertirdi() ona yaşama sevinci aşıları her zaman() Bu sefer de öyle olmuştu()

13. Yukarıdaki parantezlere hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (,)(,)(,)(.)
- B) (,)(;)(,)(.)
- C) (,)(;)(...)(.)
- D) (,)(,)(...)(.)
- E) (,)(,)(,)(.)

Garip, güzel, sonra mahzun
Işıkla yağmur beraber,
Bir türkü ki gamlı, uzun,
Ve sen gülünce açan güller.

14. Yukarıdaki şiirin teması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğa sevgisi
- B) Aşk
- C) Sitem
- D) Pişmanlık
- E) Kanıksanmışlık

Han Aslım bahçe içinde,
Gezer zavallı zavallı.
Karşımda ela gözünü,
Süzer zavallı zavallı.

15. Yukarıdaki şiirde hangi kafiye çeşidi kullanılmıştır?

- A) Yarım
- B) Tam
- C) Zengin
- D) Tunç
- E) Cinaslı

*Beni candan usandırdı cefâdan yâr usanmaz mı
Felekler yandı âhımdam murâdım şem'i yanmaz mı*

Bu beyitte geleneksel olarak divan edebiyatında var olan sevgiliden şikâyet etme retorisi işlenmiştir. Şair cevabını bildiği bir soruyu sorarak şiire etkili bir giriş yapmış ve böylelikle -----
- sanatını icra etmiştir. Görüldüğü gibi şiirde Fuzûlî sevgilinin acı çektiren ve cefadan bıkmayan bir yapısı olduğundan yakınmaktadır. Sanatçı, bunu daha iyi yansıtabilmek için şiirde kelime tekrarlarına başvurmuş ve usanmak fiilini birden çok kullanarak **tekrir** sanatı yapmıştır. Beytin devamında şair, çektiği ızdırap yüzünden gökyüzünün dahi yandığını ancak istekleri için bir mumun/kandilin dahi yanmadığını belirtmektedir. Görüldüğü üzere ikinci dizide de tecahülûarif sanatı kullanılmış, ayrıca *murat* ve *cefa* gibi zıt çağrışımlı kelimelerden yararlanılarak ----- sanatı yapılmıştır.

16. Yukarıdaki boşluklara getirilmesi gereken kelimeler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) İstifham-İştikak
- B) Tecahülûarif-Hüsnütahlil
- C) Tecahülûarif-Tezat
- D) Açık istiare-Tezat
- E) Kapalı istiare-Tezat

(I) Zamana yeniden dönüp en sevdiğim işi yapabilmışım. (II) Böylelikle tükenmez kalem, nesnel olan tür manasından kopmuş öznel bir manaya, tükenmeyen formuna bürünmüştü. (III) Bir bütünleşme komedyası yaşanıyordu küçücük odamda. (IV) Sessizliğin en dibinden başlayan tırmanış, zamanın esmeyen rüzgârlarını zirvede kopan fırtınalara çevirerek beklenen anın yönünü zamanın akışına katmıştı. (V) Beklenen an mı? (VI) Neydi o?

17. Yukarıdaki metin iki paragrafa ayrılmak istenirse ikinci paragraf hangi cümle ile başlar?

A) II B) III C) IV D) V E) IV

- Döneminde “Sultânü’ş-Şu’arâ (Şairler Sultanı)” olarak anılmıştır. Ancak babasının sesinin çirkinliği nedeniyle **Kargazade** lakabıyla da muhatap olmuştur.
- Divan şiirinin geleneksel çizgisini devam ettiren ve yeni bir felsefe arayışında olmayan bir şairdir.
- Şiiri duygu yönünden zengin olmakla birlikte ondaki lirizm coşkun bir düzeyde değildir.

18. Yukarıda özellikleri verilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fuzuli B) Nabi
C) Baki D) Şeyh Galip
E) Hayali

19. Aşağıdakilerden hangisi divan edebiyatı için doğru değildir?

- A) Kulak için kafiye anlayışı vardır.
B) Geleneğin belirlediği kurallar içerisinde Arapça-Farsça kelime ve tamlamaların sıkça kullanılır.
C) Ağır, sanatlı, süslü söyleyişlere yer verilir.
D) Mazmun adı verilen kalıplaşmış sözler bulunur.
E) Daha çok soyut konular işlenir.

Mektebde anunla oldı hemdem
Bir nice melek-misâl kız hem

Bir saf kız oturdu bir saf oğlan
Cem’ oldı behište hûr u gılmân

20. Yukarıdaki şiir hangi nazım şekliyle yazılmıştır?

- A) Kaside
B) Gazel
C) Şarkı
D) Musammat
E) Mesnevi

XI. yüzyılın önemli şairlerindedir. İyi bir eğitim görmüş, Arapçayı ve Farsçayı öğrenmiş, zamanının bilimlerine hâkim olmuştur. Doğduğu şehir olan Balasagun’da kendini gösterme fırsatı bulamayan sanatçı, ilerleyen yaşlarında Kaşgar şehrine gitmiştir. Orada hükümdara sunduğu “Kutadgu Bilig” adlı eseriyle “ulug has hâciblik” (başmâbeyincilik-dönemin dışişleri bakanlığı) makamına getirilmiştir.

21. Yukarıdaki metinde anlatılan Geçiş Dönemi sanatçısı kimdir?

- A) Yusuf Has Hacıp
B) Kaşgarlı Mahmut
C) Edip Ahmet Yükeki
D) Dede Korkut
E) Ahmet Yesevi

Tasavvuf konusu divan edebiyatında gazel, mesnevi, rubai, kıt’a gibi pek çok nazım biçiminde işlenmiştir. Halk edebiyatında dinî-tasavvufi halk edebiyatı veya tekke edebiyatı adıyla ayrı bir kol olarak gelişmiştir. Bu kolda ilahi ve nefesten başka devriye, nutuk, şathiye adıyla anılan şiirler de vardır. Bu şiirler içerisinde devir esasını (Allah’tan gelip Allah’a dönmek) konu edinenler devriye, tarikata yeni giren birisine tarikat adabını öğretmek amacıyla kaleme alınanlar nutuk, inançlardan alaycı bir dille söz eder gibi yazılanlar da ----- olarak adlandırılmaktadır.

22. Yukarıdaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Gazel B) Kaside D) Fahriye
D) Şathiye E) Musammat

İlkbahara yaz derler
Şirin söze naz derler
Kime derdim söylesem
Bu dert sana az derler
Kendin ettin kendine
Yana yana gez derler

23. Yukarıdaki şiirin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlahi
- B) Kaside
- C) Mani
- D) Semani
- E) Koşuk

----- akımının Türk edebiyatındaki en önemli ismi olarak anılır. Necati'yle başlayan bu hareket, Baki ve Şeyhülislam Yahya aracılığıyla Nedim'e kadar ulaşmış ve onda olgunlaşmıştır.

24. Yukarıdaki boşluğa hangi kelime getirilmelidir?

- A) Mahallileşme
- B) Sebkihindi
- C) Âşıkane
- D) Klasik tarz
- E) Servetifünun

-----, toplumların geçmişinde derin izler bırakmış bir olayı, özellikle de yiğitlik ve olağanüstülükleri manzum olarak öyküleyici bir şekilde anlatan edebî türlerdendir. Kahramanların olağanüstü kişilikleri, içinden çıktıkları toplumun temel özellikleri ile oluşmuştur. Bu kahramanlar, aklın alamayacağı büyük işlerin üstesinden gelir.

25. Yukarıdaki boşluğa hangi kelime getirilmelidir?

- A) Mit
- B) Mesnevi
- C) Destan
- D) Koşuk
- E) Koçaklama

Cevaplar için [tıklayınız.](#)

Cevap Bağlantısı: <https://simitcay.com/turk-dili-ve-edebiyati-kazanim-denemeleri/#10-sinif-deneme>